

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 812

van **EMMILY TALPE**

datum: 5 juni 2023

aan **ZUHAL DEMIR**

VLAAMS MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

Bestrijding Aziatische hoornaar - Beheerregeling en rol Vlaams Bijeninstituut (VBI)

Op 31 mei jl. ondervroeg ik in de Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid de minister van Landbouw over de rol van het Departement Landbouw en Visserij (LV) én het Vlaams Bijeninstituut in de bestrijding van de Aziatische hoornaar (vraag om uitleg nr. 2736). Over de rol van het VBI antwoordde de minister dat die "als ervaringsdeskundige uiteraard niet kan worden geminimaliseerd. Het is de bedoeling dat het instituut verder deze rol binnen het Strategisch Plan Bijenteelt op zich kan nemen. Daarbij wordt gestreefd naar samenwerkingsverbanden waardoor de breedst mogelijke expertise binnen de hele imkerij kan worden ingezet in een project".

1. a) Klopt het dat de beheerregeling die minister Demir uitwerkt, zich zal beperken tot natuurgebieden?

b) Zo ja, waarom en onder impuls van wie wordt geopteerd voor deze beperking?
2. Heeft dat tot gevolg dat er geen bestrijding van de Aziatische hoornaar meer zal zijn in rurale gebieden?
3. Wat betekent dat precies voor burgers die worden geconfronteerd met nesten van Aziatische hoornaars?
4. Welke concrete rol wordt weggelegd voor het VBI in de bestrijding van Aziatische hoornaars?
5. De voorbije jaren als er nesten gevonden werden en mensen de brandweer contacteerden, contacteerde de brandweer het VBI, dat opgeleide verdelgers erop afstuurde. Er zijn zo'n 800 vrijwilligers die de voorbije twee jaren zich hebben laten opleiden om nesten te herkennen en te verdelgen. Facturen konden dan via de beheerregeling teruggevorderd worden via subsidie vanuit Vlaanderen.

a) Hoeveel facturen werden teruggevorderd?

b) Hoeveel werd in totaal terugbetaald?

c) Worden brandweergebieden door het wegvallen van die terugvordering gedwongen om de kosten te verhalen op de burgers die buiten hun wil om worden geconfronteerd met nesten van Aziatische hoornaars?
6. a) Welke concrete opmerkingen heeft het Departement Landbouw en Visserij geformuleerd bij de beheerregeling? Graag een gedetailleerd overzicht of zo

mogelijk kopie van het betrokken document dat aan de diensten van minister Demir werd overgemaakt.

- b) Welke reacties heeft het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) daarop gegeven? Graag ook hier een gedetailleerd overzicht of kopie van het betrokken antwoord.
- 7. a) In welke financiële regeling voorzag de ontwerpbeheerregeling van ANB?
b) Hoe heeft het departement LV daarop gereageerd?
- 8. a) Hoe zal de nieuwe beheerregeling ter bestrijding van de Aziatische hoornaar vanuit het departement LV worden afgestemd op het Vlaams bijenteeltprogramma?
b) Wie zal daarbij de coördinerende rol op zich nemen?
- 9. Is er sowieso nog een rol voor het VBI bij de bestrijding van de hoornaar in de beheerregeling?

Deze vraag werd gesteld aan de ministers Zuhail Demir (812), Jo Brouns (664)

GECOÖRDINEERD ANTWOORD

op vraag nr. 812 van 5 juni 2023

van **EMMILY TALPE**

1. a) De beheerregeling Aziatische hoornaar omvat de aanpak op Vlaams niveau waarbij de verantwoordelijkheden bij alle bevoegdheden zullen worden benoemd. De verantwoordelijkheid van het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) spitsen zich vanzelfsprekend toe op de eigen bevoegdheid, zijnde de biodiversiteit. Verdelgingen die ANB met eigen budgetten zal uitvoeren zullen zich dan ook beperken tot het eigen patrimonium. ANB faciliteert verder verdelging door derden. De beheerregeling zal zich niet beperken tot de natuurgebieden.

Tot vorig jaar werd de Aziatische hoornaar in Vlaanderen beschouwd als een nieuw geïntroduceerde soort. In zulke gevallen grijpt de overheid in, in een poging de soort uit te roeien. Op heden is de Aziatische hoornaar een gevestigde soort in Vlaanderen, net als in de rest van Europa. Ondanks de zware bestrijdingsinspanningen van de afgelopen jaren, is het niet meer realistisch de soort in Vlaanderen uit te roeien. Voor gevestigde soorten hanteert de overheid het beleid dat iedere terreineigenaar of -exploitant verantwoordelijk is voor het beheer op zijn of haar terrein, cf. de regelgeving, in casu het Soortenbesluit, bijlage 3/1.5. ANB neemt hier haar verantwoordelijkheid op. Departement Landbouw en Visserij (Departement LV) doet hetzelfde o.a. binnen het Strategisch Plan Bijenteelt. Andere besturen kunnen binnen hun bevoegdheden eveneens bestrijding opnemen. Dit wordt ook zo opgenomen in de beheerregeling.

- b) Zie antwoord op deelvraag 1a).
2. Bestrijding in rurale gebieden blijft mogelijk ofwel door een melder die zelf een professionele verdelger onder de arm neemt, ofwel door een entiteit die deze omgeving behartigt, zoals een lokaal bestuur, een provincie,... die de verdelging opneemt binnen de eigen budgetten.
3. In geval van dringend en dreigend steekgevaar bij burgers ten gevolge van een nabij wespennest kan het nest worden weggenomen door de brandweer vanuit het standpunt civiele bescherming. Hoornaarnesten vallen hier ook onder. Deze taakstelling van de brandweer is vastgesteld in het Koninklijk Besluit van 10 juni 2014 tot bepaling van de opdrachten en taken van civiele veiligheid uitgevoerd door de hulpverleningszones en de operationele eenheden van de civiele bescherming en tot wijziging van het koninklijk besluit van 16 februari 2006 betreffende de nood- en interventieplannen (B.S. 17.07.2014). Dit zal voornamelijk primaire nesten betreffen. Hiervoor voorziet ANB ook in opleiding voor de brandweerkorpsen. In andere gevallen kan er beroep worden gedaan op professionele verdelgers.
4. Het Vlaams Bijeninstituut (VBI) heeft zich sinds haar oprichting in 2020 verder ontwikkeld van imkerijkoepel tot een entiteit met verschillende pijlers omtrent bestuivers en hun leefmilieu. Deze vereniging kan in die zin haar rol blijven spelen. Haar netwerk binnen de imkerij, zoals dit ook bij de Koninklijke Vlaamse Imkersbond het geval is of het Vlaams Vulgarisatiecentrum voor Bijenteelt of andere koepels, kan worden aangewend om informatie vanuit het beleid te verspreiden tot waar het nodig is. Zoals collega Brouns ook aangeeft kan het VBI, net als andere partners, projecten indienen betreffende dit onderwerp binnen het Strategisch Plan Bijenteelt.

5. a) Voor de werkingsjaren 2020, 2021 en 2022 werden in het kader van de beheerregeling 'Aziatische hoornaar' 1052 facturen ingediend voor verdelgung en 126 facturen voor opsporing van de nesten. Van de 1052 ingediende facturen voor verdelgung werden 319 facturen teruggevorderd op de werkingsgelden van het Vlaams Bijenteeltprogramma binnen de actie 'Bestrijding Aziatische hoornaar' voor de uitvoeringsjaren 2020-2021, 2021-2022 en de toegevoegde periode 2022+ (1/8/2022 – 31/12/2022). Hiervan waren 40 facturen voor opsporing en 279 facturen voor verdelgung. Van het totaal aantal teruggevorderde facturen werden er 301 aanvaard. De facturen voor opsporing werden allemaal aanvaard. Van de facturen voor verdelgung werden er 261 aanvaard. 18 facturen voor verdelgung werden niet aanvaard omdat deze werden uitgevoerd door brandweerzones die hier geen kosten hadden voor aangerekend. De facturen die werden ingediend buiten de werkingsgelden van het Vlaams Bijenteeltprogramma werden allemaal goedgekeurd, en terugbetaald voor zover de voorziene budgetten dit toelieten.
- b) In 2021 werd er € 31.900 gefactureerd. In 2022 € 158.000.
- c) Op dit moment is er geen terugvordering van de kosten gepland. Net zoals bij andere plagen (zoals wespen) zijn er brandweerzones die zelf de kosten van de nestverdeling dragen en andere die de kosten doorrekenen aan de particulier.
6. a) Op 14 maart 2023 vond een overleg plaats tussen het ANB en het Departement LV, waarop voorliggende ontwerp-beheerregeling werd besproken. De opmerkingen vanuit het Departement LV werden in navolging van dit overleg op 4 april 2023 aan ANB bezorgd. Een kopie hiervan gaat als bijlage.

De opdracht van het Departement LV inzake beheersing van de Aziatische hoornaar focust zich op de doelgroep binnen mijn bevoegdheid: de imkerij. Binnen deze bevoegdheid wordt een strategie gekozen waarbij de aandacht vooral gaat naar de monitoring van de Aziatische hoornaar, opleiding van de professionele verdelgers en bescherming van de bijenstanden. Het PC Bijen is een geschikt platform en het Strategisch Plan Bijenteelt is een goed geplaatst instrument om deze doelstellingen te realiseren. Daarbij zal de focus vooral liggen op de kennisopbouw en kennisdeling binnen de sector en het bepalen van efficiënte beheerstrategieën voor individuele bijenbestanden. Vanaf 1 januari 2023 vervangt het Strategisch Plan Bijenteelt (SPB) het vroegere Vlaams Bijenteeltprogramma. Dat nieuwe plan maakt deel uit van het GLB-Strategisch Plan 2023-2027 (Gemeenschappelijk Landbouwbeleid).

In samenspraak met de imkerij zullen de projecten binnen het Strategisch Plan Bijenteelt bij voorkeur focussen op omkadering, met rechtstreekse impact op de bescherming van de bijenkasten en bijenstanden: monitoring, tracking onderzoek (zendertjes), fysieke kastbescherming, selectieve vangvallen, ... De populatiedynamica van de Aziatische hoornaar kan verder onderzocht worden. Kennis over de invloed van late voorjaarsvorst op het aantal koninginnen, over de invloed van de competitieve aanwezigheid van de Europese hoornaar in het fourageergebied, over de voorkeur van de Aziatische Hoornaar voor stedelijke of plattelands bijenstanden, ... is noodzakelijk voor een gericht populatiebeheer. Vanuit het Strategisch Plan Bijenteelt kan gewerkt worden aan de nodige kennisopbouw om een effectieve strategie voor de bestrijding van de Aziatische Hoornaar te kunnen bepalen. Vanuit de door de Vlaamse overheid gesubsidieerde vormingsactiviteiten, georganiseerd door erkende centra voor naschoolse vorming, zal de imkerij financieel ondersteund kunnen worden om cursussen 'Bestrijding van de Aziatische hoornaar' te organiseren voor professionele bestrijders.

- b) Het ANB heeft deze opmerkingen verwerkt in de ontwerpbeheerregeling.

7. a) De ontwerp-beheerregeling bepaalt dat het ANB instaat voor de verdelging van nesten op de eigen terreinen. Verdelging van nesten in andere gebieden in Vlaanderen en ter vrijwaring van imkeractiviteiten, zijn voor rekening van het Departement LV.

In de versie die in december 2022 werd uitgestuurd naar het Departement LV werd er onderscheid gemaakt tussen gedeelde kosten en afzonderlijke kosten. Gedeelde kosten werden verdeeld over de betrokken sectorale overheden ANB en Departement LV. De gedeelde kosten beoogden de ondersteuning voor Vespawatch en financiering van een coördinator. Op basis van de cijfers van het seizoen van 2022, waarbij minder dan 5% van verdelgde hoornaarnesten binnen natuurgebied lag, werd voor de gedeelde kosten een verdeelsleutel voorgesteld waarbij 10% van deze kosten werden opgenomen door ANB en 90% van de kosten door Departement LV. Afzonderlijke kosten hadden betrekking op verdelging binnen de respectievelijke bevoegdheden. Voor ANB betrof dit het eigen patrimonium en gevoelige bestuiverpopulaties binnen de actieradius van een hoornaarnest, voor Departement LV betrof dit verdelging van nesten die werden gemeld i.k.v. schade binnen de imkerij.

- b) Aansluitend op de ontwerpbeheerregeling wordt vanuit ANB een budget van 200.000 euro voorzien voor de bestrijding van de Aziatische Hoornaar, evenwel enkel in natuurgebieden. Deze beperking gaat volgens Departement LV voorbij aan de globale impact van de problematiek op de totale biodiversiteit van onze leefomgeving, en vooral: de imkerij en de burger blijven in de kou staan. Het Departement LV erkent zowel het belang van de honingbijen als van de wilde bijen op het vlak van ecosysteemdiensten, en wil zich voor beheersing van de Aziatische Hoornaar focussen op de imkerij. Die ondervindt binnen deze globale impact immers een groot deel van de schade.

Het Departement LV heeft zich specifiek niet akkoord verklaard met de verdeelsleutel inzake gedeelde kosten en de verdelging van nesten gemeld i.k.v. impact op bijenkasten. Het Departement LV heeft een nieuw voorstel geformuleerd (zie vraag 6a) hetgeen is verwerkt binnen de beheerregeling.

8. a) Ik verwijs hiervoor naar het antwoord op de schriftelijke vraag nr. 488, gesteld door Stijn De Roo op 22 maart 2023 aan minister Brouns, met name:

'Als het Departement Landbouw en Visserij financiële engagementen aangaat in het kader van een duurzame beheerregeling, dan kan die ingevuld worden vanuit het Strategisch Plan Bijenteelt (SPB) 2023-2027 dat integraal deel uitmaakt van het GLB-Strategisch Plan 2023-2027. Voor het SPB 2023-2027 wordt jaarlijks een totaal budget ter beschikking gesteld van 422.000 euro (dat bestaat uit 50% Europese financiering en 50% Vlaamse cofinanciering). Dit SPB is opgebouwd uit 5 interventies op basis van de Europese bepalingen voor het GLB-Strategisch Plan, zijnde:

- *Interventie 1: Maatregelen voor herstel van het bijenbestand in de Unie: acties om het bestaande aantal bijenbestanden in de Unie in stand te houden of te vergroten;*
- *Interventie 2: Ondersteuning van de laboratoria voor de analyses van bijenteelt-producten, en stoffen die mogelijk toxisch zijn voor bijen;*
- *Interventie 3: Technische bijstand voor bijenhouderorganisaties;*
- *Interventie 4: Toegepast onderzoek: samenwerking met instanties die gespecialiseerd zijn in de uitvoering van programma's voor toegepast onderzoek op het gebied van de bijenhouderij en de producten van de bijenteelt;*
- *Interventie 5: Bestrijding van vijanden, en ziekten in de bijenteelt, in het bijzonder de varroamijtplaag (Varroa destructor), de kleine kastkever (Aethina tumida) en de Aziatische hoornaar (Vespa velutina).'*

De vijfde interventie biedt mogelijkheden tot projectfinanciering vanuit het SPB-budget, inclusief projecten met focus op omkadering met rechtstreekse impact op de bescherming van de bijenkasten en bijenstanden: monitoring, tracking onderzoek (zendertjes), fysieke kastbescherming, selectieve vangvallen, ...'

- b) Op dit ogenblik is er geen algemene coördinatie rond de Aziatische hoornaar voorzien in het kader van het Strategisch Plan Bijenteelt. De imkerij zal aansluitend bij een projectoproep vanuit het SBP projectvoorstellen kunnen indienen die passen binnen de 5 interventiethema's die door de EU opgelegd zijn. Eén van deze thema's betreft 'de bestrijding van ziekten in de bijenhoudery, in het bijzonder de varroamijziekte (*Varroa destructor*), de Aziatische hoornaar (*Vespa velutina*), en de kleine kastkever (*Aethina tumida*)'.

Het ANB voorziet in de werving van een verantwoordelijke voor de implementatie van de bestrijding van Aziatische hoornaar in Vlaanderen, conform de beheerregeling.

9. De rol van het VBI als ervaringsdeskundige mag niet geminimaliseerd worden en de expertise die ze opgebouwd hebben kan blijvend nuttig ingezet worden. Voor de opdracht die ANB lanceert, zal ANB bepalen wie de meest geschikte partner is. Binnen het strategisch plan bijenteelt is er ruimte om projecten in te dienen rond de Aziatische hoornaar. Er wordt gestreefd naar samenwerkingsverbanden waardoor de breedst mogelijke expertise binnen de hele imkerij kan ingezet worden in een project.

Voor het overige verwijs ik naar vraag 4.

BIJLAGE

[Beheerregeling Aziatische Hoornaar: Voorstel Departement Landbouw en Visserij](#)